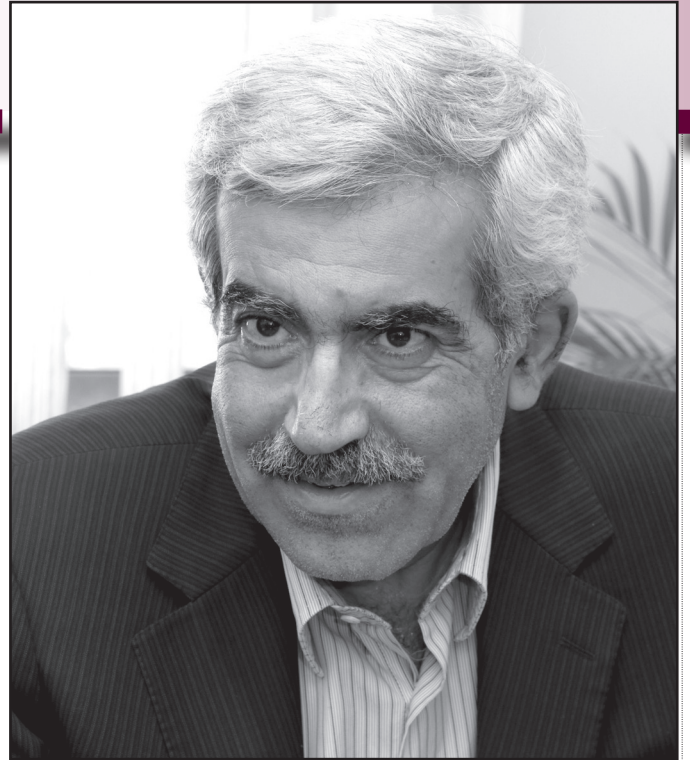

شایستگی‌های حرفه‌ای

گفتگو با

آقای مهدی شلیله

عضو هیئت‌تشخیص صلاحیت

جامعه حسابداران رسمی ایران

سابلان

به میز گفتگوی نشریه حسابرس خوش آمدید. ابتدا، برای روشن شدن ذهن خوانندگان، به این موضوع بپردازیم که چرا در حرفه حسابداری انتظار می‌رود که حسابداران در زمان ورود به حرفه حسابداری، شایستگی‌های معینی داشته باشند، و برای باقی ماندن در حرفه، آن شایستگیها را حفظ کنند و توسعه دهند.

شلیله

از فرصتی که پیش آمده است تا دیدگاه‌های خود، در زمینه شایستگی‌های حرفه‌ای برای ورود و باقی ماندن در حرفه را، با خوانندگان نشریه حسابرس در میان بگذارم، بسیار خوشنود و سپاسگزارم.

مسئولیت حسابرس یک مسئولیت وسیع اجتماعی است، گروه زیادی از مردم (استفاده‌کنندگان از گزارش حسابرسی) به نتایج گزارشهای حسابرسی اتکا می‌کنند که مهمترین آنها سرمایه‌گذاران، سهامداران، بانکها، بستانکاران و سازمانهای مرتبط با دولت از جمله سازمان بورس، سازمان امور مالیاتی و سازمان تأمین اجتماعی هستند. پس همواره حسابرس، از ابتدای پذیرفتن و ورود به این مسئولیت حرفه‌ای و اجتماعی، بایستی نسبت به خواسته‌های استفاده‌کنندگان آگاه و منافع ایشان را، که ممکن است با انجام ناقص یا غیرمسئولانه وظایف خود موجب ارتکاب اشتباه در تصمیم‌گیری شده و به آنها زیان وارد کند، حین انجام کار خود در نظر

را مسئول بدانند. بدیهی است که اعضای دیگر انجمنهای حرفه‌ای نیز به طریق اولی، باید مسئولیتهای خود را به نحو احسن انجام دهند تا اعتبار آن انجمن و تشکل، در جامعه حفظ شده و خدای ناکرده موجبات بی‌اعتباری آن تشکل حرفه‌ای نشود.

سازمان

حسابداران چه شرایطی باید داشته باشند، تا به‌عنوان حسابدار رسمی شناخته و به حرفه وارد شوند. این شرایط، در مقایسه با شرایط حسابداران رسمی دیگر کشورهای جهان، در چه سطحی است؟ به عبارت دیگر، نقاط قوت و نقاط ضعف مهم حسابداران رسمی تازه‌وارد به حرفه حسابداری رسمی در ایران، کدامست؟

شلیله

حسابداران رسمی باید دارای ویژگیهایی همچون دانش، تخصص، تجربه و پایبندی به اخلاق حرفه‌ای و مسئولیت‌پذیری اجتماعی و پاسخگوئی باشند تا به‌عنوان حسابدار رسمی شناخته شوند.

در حال حاضر حسابداران رسمی که وارد جامعه حسابداران رسمی ایران می‌شوند، فقط به‌طور محدود و از بُعد دانش نظری حسابداری و حسابرسی و آشنائی به قوانین مرتبط، مورد سنجش قرار می‌گیرند و دیگر ویژگیهای آنها، اساساً مورد ارزیابی قرار نمی‌گیرد.

حسابداران رسمی باید به‌طور کامل به وظایف و مسئولیت خود اشراف داشته باشند و تا حد قابل قبولی محیطهای اقتصادی را بشناسند و در حیطه کار خود متخصص باشند. علاوه بر این، آنها باید از دیگر علوم مرتبط مانند کامپیوتر، آمار و اقتصاد نیز، شناخت نسبی داشته باشند و دارای تجارب مفیدی در محیطهای حسابرسی باشند که متأسفانه در حال حاضر، مفید بودن این سوابق، اساساً مورد سنجش و ارزیابی جدی قرار نمی‌گیرد؛ هر چند هم‌اکنون محیطهای کار حسابداران حرفه‌ای، به دلایل مختلف، دچار نارساییها و مشکلات خاصی است که به فرآگیری مهارت‌های لازم یا کسب اخلاق حرفه‌ای و اجتماعی از سوی حساب‌برسان، کمکی نمی‌کند.

داشته باشد؛ به‌خصوص این‌که همواره مناسبات تجاری در حال گسترش و پیچیده‌تر شدن است و قوانین و مقررات حاکم بر آن نیز، با توجه به شرایط اقتصادی و رقابتهای بسیار جدی بین تولیدکنندگان، در حال تغییر و تحول است.

سازمان

درباره یک مفهوم دیگر نیز صحبت کنیم. مقصود از «حسابدار حرفه‌ای» در ایران چیست؟ آیا مقصود تنها حسابداران رسمی عضو جامعه حسابداران رسمی است؟ یا این عنوان، حسابداران دیگری را نیز دربر می‌گیرد؟ آیا همه اعضای انجمنهای حسابداری ایران، حسابدار حرفه‌ای به حساب می‌آیند؟ آیا حسابدار حرفه‌ای حتماً باید عضو یک انجمن حسابداری باشد؟

شلیله

به‌نظر من، مقصود از حسابداری حرفه‌ای، تنها شامل اعضای جامعه حسابداران رسمی که متولی ارائه خدمات تخصصی حسابرسی مستقل و خدمات حسابداری هستند، نمی‌شود؛ بلکه گروه وسیع‌تری را در بر می‌گیرد. ولی به‌طور خاص، قانون استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذیصلاح به‌عنوان حسابدار رسمی، این گروه از حسابداران را که عضو جامعه حسابداران رسمی هستند، مورد توجه قرار داده و از اینروست که مسئولیت این گروه از اعضای جامعه، قانوناً و عرفاً، بسیار برجسته‌تر از دیگر افرادی است که در زمینه‌های حسابداری و حسابرسی در سطح کشور، به فعالیت حرفه‌ای اشتغال دارند.

به‌نظر من هر فردی در هر شغل، مقام و منصبی، باید در مقابل جامعه خود، احساس مسئولیت داشته باشد، و وظایف اخلاقی و حرفه‌ای خود را به‌نحو مناسب ایفا کند و خود را در مقابل جامعه استفاده‌کننده، پاسخگو بداند. در این شرایط، هر شخص باید مسئولیت نتایج انجام کارهای خود را بپذیرد و پاسخگو باشد. یعنی رئیس حسابداری یک شرکت هم، که مسئولیت تهیه و تنظیم صورتهای مالی را دارد، باید در انجام مسئولیتهای واگذار شده، احساس مسئولیت جدی داشته باشد و در چارچوب قوانین، مقررات و عرف و اخلاق حرفه‌ای، خود

متأسفانه در حال حاضر

به کیفیت سوابق مفید حرفه‌ای شخص متقاضی ورود

در مدتی که به فعالیت حرفه‌ای اشتغال داشته است و همچنین

شان و منزلت اخلاقی حرفه‌ای و اجتماعی

شخصی که در آزمونهای تخصصی پذیرفته می‌شود

توجه زیادی مبذول نمی‌گردد

شلیله

همانگونه که در پاسخ قبلی اشاره کردم، در حال حاضر، آزمونهای مرتبط با پذیرش حسابداران رسمی در مرحله اجازه ورود به آزمون حرفه‌ای، صرفاً متکی به داشتن مدرک تحصیلی و سوابق کار است. یعنی شخصی که تحصیلات حسابداری یا رشته‌های مرتبط و حداقل سوابق را داشته باشد، اجازه پذیرش در آزمون را پیدا می‌کند. آزمونهای جامعه، به‌طور عمده متکی به سنجش دانش نظری و تاحدی دانش کاربردی شرکت‌کنندگان در زمینه‌های حسابداری، حسابرسی و قوانین است که در صورت قبولی، افرادی که دارای سوابق غیراخلاقی و مغایر با معیارهای جامعه نباشند، به‌عنوان عضو جامعه حسابداران رسمی پذیرفته می‌شوند.

متأسفانه در حال حاضر به کیفیت سوابق مفید حرفه‌ای شخص متقاضی ورود، در مدتی که به فعالیت حرفه‌ای اشتغال داشته است و همچنین شان و منزلت اخلاقی حرفه‌ای و اجتماعی شخصی که در آزمونهای تخصصی پذیرفته می‌شود، توجه زیادی مبذول نمی‌گردد.

سازمان

حسابداران رسمی ایران چگونه شایستگیهای حرفه‌ای خود را حفظ می‌کنند و توسعه می‌دهند؟ چه مرجعی مسئول است که اطمینان دهد که حسابدار رسمی

تا جایی که من اطلاع دارم در کشورهای خارجی، ورود به این‌گونه جوامع حرفه‌ای چندان مشکل نیست؛ در آن جوامع، با توجه به نظارت‌هایی که سیستم نسبت به عملکرد حسابرسان دارد، محیط‌هایی که حسابرسان در آنها آموزش می‌بینند و به انجام کار تخصصی و فراگیری اخلاق حرفه‌ای اشتغال دارند، بسیار قابل اعتماد است و با فرهنگ کلان آن جوامع که همواره بر ترویج صداقت و درستکاری تأکید دارد، همسو و هم‌جهت است. اما متأسفانه در کشور ما، آن سازوکارها به‌طور مؤثر فراهم نیست و فاصله زیادی با رویکردهای مطلوب داریم.

سازمان

به‌طور معمول، داشتن مدرک دانشگاهی، و سابقه کار، مشخص نمی‌کند که متقاضی ورود به حرفه تا چه اندازه شایستگیهای مورد انتظار را داراست. به‌همین دلیل، متقاضیان ورود به حرفه باید، از طریق گذراندن دوره‌های خاص، یا آزمونهای خاص، کفایت شایستگیهای خود را اثبات کنند. نظام انتخاب و پذیرش حسابدار رسمی، تا چه اندازه ممکن است شایستگیهای پذیرفته‌شدگان را آشکار کند؟ منظور از این پرسش این است که اعتبار نظام انتخاب و پذیرش حسابدار رسمی، چگونه تعیین می‌شود؟ تا چه اندازه می‌توان به کارایی و اثربخشی آن، اطمینان کرد؟

که حسابدار تازه‌وارد به حرفه حسابداری رسمی از این شایستگیها برخوردار است؟ حسابداران رسمی چگونه با شواهد مطمئن نشان می‌دهند که این شایستگیها را حفظ کرده‌اند و توسعه داده‌اند؟

شلیله

در حال حاضر مهمترین سیستم سنجش عملکرد حسابرسان مستقل، ارزیابی اثربخشی از نتایج کار مؤسسه‌های حرفه‌ای است. در پاسخ به این سؤال باید دید که آیا نتایج خدمات حرفه‌ای مربوط، توانسته است به تصمیمهای صحیح و سنجیده استفاده‌کنندگان منجر شود یا خیر؛ و آیا توانسته‌ایم اعتماد استفاده‌کنندگان را نسبت به گزارشهای حسابرسی جلب کنیم یا خیر.

متأسفانه در حال حاضر، نتایج این بررسیها چندان هم مطلوب نیست و بعضاً با گزارشهایی روبه‌رو هستیم که حاکی از کم‌توجهی برخی حسابرسان، در اجرای فرایند حسابرسی و به‌کارگیری استانداردهای حسابرسی است. مهمترین این موارد، برداشتهای نه‌چندان مطلوب و یکنواخت از استانداردهای حسابداری به‌وسیله حسابرسان، و ضعف در طراحی رسیدگیها در گزارشهای مالی است که به‌منظور اطمینان‌بخشی به حسابرسان ارجاع می‌گردد. همچنین فراهم‌نیارودن شواهد و پشتوانه لازم و کافی برای اثبات مطالبی که گزارش حسابرسی بر مبنای آنها پایه‌ریزی شده‌است.

در موارد محدودی نیز رعایت‌نکردن موازین آیین رفتار حرفه‌ای از سوی حسابرسان، از دیگر مواردی است که بعضاً مشاهده می‌شود که به‌شدت به‌اعتبار جامعه حرفه‌ای آسیب رسانده و موجب اعتراض یا شکایت استفاده‌کنندگان از خدمات مؤسسه‌های حسابرسی است؛ به‌ویژه در مواردی که موجب بروز خسارتهای مالی به ذینفعان می‌شود.

سپاس

از حضور و مشارکت شما برای انجام این گفتگو بسیار سپاسگزاریم. امیدوارم کوششهای پیگیرانه شما در هیئت تشخیص صلاحیت، برای بالابردن شایستگیهای حسابداران حرفه‌ای ایران به نتیجه برسد.

شایستگی حرفه‌ای خود را حفظ کرده است؟ سازوکار آن چیست؟ ظاهراً در ایران فرض بر این است که حسابدار رسمی، شایستگیهای حرفه‌ای خود را حفظ کرده است، مگر این که خلاف آن ثابت شود.

شلیله

در حال حاضر جامعه حسابداران رسمی، تأکید نسبتاً خوبی به‌لزم کسب آموزش از سوی شرکا، مدیران و سایر کارکنان حرفه‌ای دارد. ولی من، بازخوردی از نتایج انجام این آموزشها در سطح جامعه ندارم. قضاوت کلی من این است که به‌طور قطع این آموزشها ممکن است به ارتقای سطح دانش اعضا و سایر کارکنان بیفزاید، ولی مطمئناً همواره نیازمند ارتقای سطح آموزشها در همه زمینه‌های مرتبط تخصصی هستیم.

سپاس

ابعاد برنامه آموزش حرفه‌ای مستمر برای حسابداران رسمی چگونه است؟ کیفیت آن را چگونه ارزیابی می‌کنید؟ آیا این برنامه تأثیر نظام‌مندی در توسعه حرفه‌ای حسابداران رسمی دارد؟ این تلقی وجود دارد که این برنامه بیشتر جنبه تشریفاتی دارد.

شلیله

متأسفانه قضاوت کلی من هم این است که سطح آموزش فعلی جامعه تا حدی شکلی و تشریفاتی است و در سطوح مختلف خیلی متناسب با سطح آموزش مورد نیاز اعضا نیست. در این رابطه باید برنامه‌ریزی مؤثرتر و بهتری صورت گیرد و به‌محتوای علمی و کاربردی این آموزشها توجه بیشتری معطوف گردد.

به هر صورت نیاز به بازنگری مؤثرتر و نتیجه بخش‌تر وجود دارد و آموزشها باید به طرف آموزشهای کاربردی گرایش پیدا کرده و کارگاه‌های مناسب آموزشی در این خصوص داشته باشیم.

سپاس

یکی از سه شایستگی مهمی که حسابداران حرفه‌ای باید از خود نشان دهند، ارزشها، اخلاق، و نگرشهای حرفه‌ای است. حسابداران حرفه‌ای باید از شایستگیهای تردید حرفه‌ای، قضاوت حرفه‌ای، اصول اخلاقی، و تعهد به منافع عمومی برخوردار باشند. در ایران، چگونه مطمئن می‌شویم